

BROJALICE U FUNKCIJI RAZVOJA RITMIČKIH I GOVORNIH SPOSOBNOSTI DECE PREDŠKOLSKOG I RANOG ŠKOLSKOG UZRASTA

Ozrenka Bjelobrck Babić*

Univerzitet u Banjoj Luci, Filozofski fakultet Banja Luka, Bosna i Hercegovina

Sažetak

Brojalice su „kratke dečje pesmice koje služe za razbrajanje dece u igri, koje, istovremeno, mogu biti veoma pogodne za razvijanje osećaja za ritam“ (*Pedagoški leksikon*, 1996, str. 56). Brojne su prednosti koje obrada brojalice donosi: razvoj govora i govorne kreativnosti, podsticanje učenja stranih jezika, razvijanje komunikacijskih sposobnosti, emocionalno i socijalno sazrevanje, podsticanje kulturne osveštenosti, razvijanje etičkih i moralnih vrednosti, upoznavanje sa sadržajima prirode i društva. Pri izboru brojalice neophodno je posvetiti pažnju psihofizičkom razvoju dece, odnosno prilagoditi izabrane brojalice njihovom uzrastu. U ovom radu govori se o pojmu i klasifikaciji brojalice, te načinu njihove obrade. Postoji više vrsta brojalice i njihovih klasifikacija u zavisnosti od više različitih kriterijuma. Predstavljene su odlike razvoja ritmičkih i govornih sposobnosti dece predškolskog i ranog školskog uzrasta. U tom cilju osmišljeni su primeri ritmičkih brojalice i ukazano je na potrebu interdisciplinarnosti aktivnosti/nastavnih predmeta, odnosno korelaciju nastave Srpskog jezika, Muzičkog vaspitanja/Muzičke kulture i Fizičkog vaspitanja. Istaknuta je uloga vaspitača/učitelja, kao i potreba kvalitetnog osposobljavanja studenata na studijskim programima za obrazovanje vaspitača i učitelja za organizaciju i realizaciju usmerenih aktivnosti kojima će se razvijati pomenute sposobnosti kod dece.

Ključne reči: brojalice, razvoj, ritmičke sposobnosti, govorne sposobnosti.

Uvod

Podsticanje dece predškolskog i ranog školskog uzrasta na bavljenje muzikom, razvijanje ljubavi i delovanje na njihova interesovanja na polju ove umetnosti putem različitih sadržaja jedan je od važnih zadataka vaspitača/učitelja. S obzirom na to da muzika deluje na celokupan razvoj ličnosti, što potvrđuju nalazi brojnih istraživanja (Ivanović 2008; Milić, 2010), odgovornost vaspitača/učitelja u ovoj oblasti je tim i veća. Kvalitet i rezultati rada sa decom u sprezi su sa stručno-pedagoškom kompetentnošću vaspitača/učitelja. Savremeno obrazovanje vaspitača/učitelja ističe neophodnost korelacije među metodikama, ali i snažnu potrebu celoživotnog učenja i usavršavanja. Detaljno poznavanje programskih sadržaja nastavnih područja Muzičkog vaspitanja/razredne

* ozrenkabb@hotmail.com

nastave Muzičke kulture (slušanje muzike, dečje muzičko stvaralaštvo, izvođenje muzike), kvalitetna realizacija istih i poznavanje mogućnosti integracije sa drugim nastavnim aktivnostima/nastavnim predmetima, vaspitačima/učiteljima omogućuje razvijanje muzičkih sposobnosti, kreativnosti i muzičkog ukusa dece (*Program predškolskog vaspitanja i obrazovanja*, 2007; *Nastavni plan i program za osnovno obrazovanje i vaspitanje*, 2014). Od osposobljenosti vaspitača/učitelja da identifikuju i razvijaju muzičke, ritmičke i verbalne sposobnosti dece, da usklade način i oblike rada, kao i programske sadržaje, u velikoj meri zavise i ishodi učenja. U okviru nastavnih područja obrada različitih vrsta brojalica, kroz integraciju (korelaciju) sadržaja Srpskog jezika, Muzičkog vaspitanja/ Muzičke kulture i Fizičkog vaspitanja, vaspitačima/učiteljima pruža mogućnost za podsticanje razvoja ritmičkih i govornih sposobnosti dece. Sadržaj ovog rada nastao je kao doprinos ovakvim stremljenjima.

Brojalice – pojam, definicija, klasifikacija, način obrade

Brojalice su prisutne u svim kulturama, svakoj zemlji, narodu, selu i gradu. To su „kratke dečje pesmice koje služe za razbravanje dece u igri, koje, istovremeno, mogu biti veoma pogodna za razvijanje osećaja za ritam“ (*Pedagoški leksikon*, 1996, str. 56). Tekstovi brojalica obično se izgovaraju – recituju što potvrđuje sledeća definicija. Brojalice su „kratke dečje pesme koje se recituju jednim tonom, pri čemu jednolični pokreti rukom označavaju meru, a govorni tekst ritam“ (*Enciklopedijski rječnik pedagogije*, 1963, str. 100). Osim ovog pojma u literaturi se mogu pronaći drugi nazivi za istoimene oblike: *brojenice*, *brojanice*, *razbrajalice*. Nastale u narodu, interesantnog i često šaljivog sadržaja bliskog deci, prenošene su iz generacije u generaciju. Ranije su ih deca mnogo više izvodila nego danas. Brojalice danas deca najčešće izvode u sklopu aktivnosti u predškolskim ustanovama i u školi, a sve ređe u igrama koje sami organizuju. Brojalice su kratke, jednostavnog ritma i melodike. Izvode se kroz igru, kretanjem, udaranjem dlana o dlan, pljeskanjem o kolena, koračanjem, batom, pucketanjem prstima, mimikom, uz čučanj, recitovanjem, pevanjem ili uz instrumente Orfovog instrumentarijuma. „Za brojalicu je važno da dobro zvuči, da je muzički skladna i neobična za uho“ (Milijević, 2015, str. 40), da ima značajnu vaspitno-obrazovnu funkciju i da je prilagođena uzrastu dece. Realizacijom brojalica, uz adekvatne metode i oblike nastavnog rada, vaspitači/učitelji mogu da podstiču decu na aktivnost muzičkog i drugih vrsta stvaralaštva.

Brojni izvori potvrđuju da postoji više vrsta brojalica i njihovih klasifikacija u zavisnosti od više različitih kriterijuma. One se mogu klasifikovati prema sadržaju i formi, kao i po tome da li su njihovi autori deca ili odrasli. Kriterijum razumevanja reči klasifikuje ih na brojalice racionalnog smisla (na primer, Jovan Jovanović Zmaj: „Trešnjica“), iracionalne – besmislene (narodna brojalica: „En, ten, tini“), te brojalice sa delimičnim smislom (narodna brojalica: „Elem, delem“) (primere brojalica vidi kod: Milenković & Dragojević, 2009). Prema načinu izvođenja – muzičkoj komponenti, brojalice se razvrstavaju na govorne kojima se razvija osećaj za ritam i pevanje, čije je melodijsko kretanje najviše u obimu kvarte. Melodijske brojalice deci su pogodnije za izvođenje jer u govornim brojalicama treba tokom izvođenja održati odabranu intonaciju. Usvajanje i izvođenje brojalica doprinosi razvoju elemenata ritmičkih sposobnosti. Brojalice zapisane u dvodelnom i četvorodelnom (od dva dvodela) ritmičkom obrascu (koje su i najčešće) deci su lakše za usvajanje od onih

pisanih u trodelnom ritmičkom obrascu i sa promenom mere. Obradom brojalica deca se upoznaju (u početku nesvesno) sa pojmovima iz teorije muzike, zbog čega su veoma značajne za uvođenje u muzičko opismenjavanje. Obrada brojalica počinje učenjem po sluhu, zatim se simbolima predstavlja ritam brojalice (veličina simbola čiji izgled sledi sadržaj brojalice usklađena je sa notnim vrednostima). Kombinuju se metode demonstracije i imitacije. Vaspitač/učitelj decu upoznaje sa brojalicom putem njenog izvođenja u celini i često uz kucanje/pulsaciju jedinice brojanja, da bi zatim po određenim fazama rada deca usvajala brojalicu. Slađana Milenković i Branimir Dragojević navode sledeće faze:

1. faza: vežbanje ritmičkog pulsa; izgovor/pevanje praćeno je ravnomernim pljeskanjem, otkucavanjem jedinice brojanja;

2. faza: vežbanje različitih ritmičkih odnosa i trajanja; izgovor/pevanje praćeno je odgovarajućim ritmičkim pljeskanjem u odnosu na slogove brojalice;

3. faza: vežbanje grupisanja udara; izgovor/pevanje praćeno je različitim izvorima zvuka;

4. faza: vežbanje promene tempa i sposobnost adaptacije prema tempu. Završne faze rada odlikuje upotreba instrumenata Orfovog instrumentarijuma (Milenković & Dragojević, 2009). Ukoliko su učenici ovladali osnovama muzičke pismenosti, brojalica se može obrađivati tako da se vrši analiza notnog teksta, zatim, izvođenjem ritma na neutralni slog i, na kraju, istovremenim izvođenjem ritma i literarnog teksta brojalice.

Kreativnom vaspitaču/učitelju brojalica može poslužiti kao uvodni sadržaj u određenu aktivnost, podsticaj za likovno i dramsko stvaralaštvo, u organizovanom radu ili slobodnim aktivnostima.

Brojalice u funkciji razvoja govornih sposobnosti

Brojalice su veoma važno sredstvo za razvoj govora i govornog izražavanja. „Nema sumnje da su brojalice jedno od značajnih sredstava koja doprinose učenju govora i bržem prelasku od egocentričnog u socijalizovani govor, u pretvaranju pasivnog u aktivni rečnik i u razvijanju pravilnijeg i logički povezanog govora. Naročita dobrobit brojalica je u opisivanju, oblikovanju, artikulaciji i pravilnom izgovoru glasova“ (Milijević, 2015, str. 50). Literatura obiluje mnoštvom definicija govora. Govor je „1. Jezik ostvaren artikulisanim (izgovorenim) glasovima (za razliku od jezika pisanoga, jezika kretnji i dr.), konkretno ostvarenje jezika. 2. Sve ono što je u komunikacijskom procesu vezano samo za pojedinca (govornika) i njegovu volju, i što ima fizička svojstva (zvuk i sve u vezi s njim). 3. Dio dijalekta“ (*Proleksis enciklopedija, prva hrvatska opća i nacionalna online enciklopedija*, 2013). U predverbalnoj fazi detetu je potrebno omogućiti da često sluša govor različitih osoba. Svaka aktivnost roditelja sa detetom trebalo bi da je praćena govorom (kupanje, hranjenje, presvlačenje i sl). I u narednim fazama potrebno je dete ohrabriti, pomno ga pratiti kad komunicira i svakodnevnih aktivnosti koristiti u ciju razvoja govora. Govorne sposobnosti deci omogućavaju bržu socijalizaciju, izražavanje emocija i volje, a usklađene su sa psihičkim i fizičkim zdravljem deteta. U predškolskom i ranom školskom uzrastu dete razvija govorne sposobnosti putem igre, nezaobilazne u životu deteta. Igrom reči, usvajanjem raznih vrsta brojalica, dete ovladava govorom. Izuzetno je važno da vaspitači i učitelji imaju pravilnu dikciju, razgovetno, gramatički pravilno izražavanje, i da različitim aktivnostima podstiču razvoj govora kod dece. Slađana Milenković ističe potrebu za dobrim izgovorom svakog vaspitača, ali i potrebu za razvojem takvog govora kod dece, te kao

osobine dobrog govora navodi: „osmišljenost i logičnost kazivanja, svrshodnost i jasno određivanje cilja kazivanja, živost izlaganja i izražajnost govora, glasnost i jasnost, tečnost i tačnost govora” (Milenković, 2006, str. 39–40). Takođe, obrazovanje roditelja, ekonomski uslovi u porodici, razvijene kulturne potrebe, prijatna porodična klima stimulišu razvoj govora. Upoznavanje dece sa oblicima književnih vrsta, putem tekstova namenjenih njima, bilo to u porodici, predškolskoj ustanovi ili u školi, stimuliše kod dece sposobnost razlikovanja glasova i usvajanja govornih celina, bogaćenje rečnika, a samim tim stvara se priprema za shvatanje pojmova vezanih za elemente govora i opismenjavanje. Ritmičko-melodijska građa brojalica doprinosi uvežbavanju izgovora reči kod dece, nezavisno od vrste glasova koje sadrže. Na primer, brojalice čiji sadržaj govori o raznim zvukovima iz prirode, zvukovi oglašavanja životinja. Za artikulaciju različitih glasova, bilo da se nalaze u sredini ili na kraju reči, treba posebno obratiti pažnju na izbor brojalice koja mora biti usklađena sa uzrastom, odnosno psihofizičkim razvojem deteta. Brojalica može poslužiti i kao snažan podsticaj u govornoj kreativnosti. Deca izmišljaju nove tekstove, često šaljive, ili proširuju poznate tekstove. Inspiracija za stvaranje brojalica može biti neposredna stvarnost, konkretni predmeti, tekst i slikovnice, lutke, instrumenti, pisma, pesme i dr. Vaspitači/učitelji posebnu pažnju treba da obrate na emocionalni razvoj deteta. Naime, nalazi istraživanja (Greenspan, Lewis, 2007; vidi kod Velički, 2009) potvrđuju da emocije intenzivno deluju na razvoj govora i da ga podstiču. Socijalni kontakti u dečjim vrtićima od posebnog su značaja za razvoj komunikacije. Upravo kvalitetno emocionalno i socijalno okruženje može se postići primenom i obradom brojalica u dečjem vrtiću. Empirijsko istraživanje (Velički, 2009) stavova vaspitača i studenata studijskog programa za obrazovanje vaspitača o važnosti zadovoljavanja dečjih potreba do polaska u školu potvrdilo je da su studenti i vaspitači u praksi svesni važnosti zadovoljavanja potreba za sigurnošću, ljubavlju i prihvatanjem što je osnova za emocionalne interakcije koje deluju na sposobnost izražavanja. Takođe, istraživanja potvrđuju (Silić, 2007) da u okviru stvaranja podsticajnog okruženja za rano i prirodno učenje stranih jezika u dečjem vrtiću brojalice imaju posebnu ulogu. Zanimljivo je da naučnici dovode u vezu govor, čula, ritam i pokret (Wilson, 1998; Doyle, 1993). Ukoliko dete može da vizuelno sebi predstavi gradivo koje uči, i ako je ono ritmično, dete će ga sa lakoćom i govorno savladavati (interpretirati). „Ritmične i slikovite stihove popraćene pokretom dete uči spontano, bez naprezanja, zato što oseća zadovoljstvo zbog procesa ponavljanja koji mu daje sigurnost” (Velički, 2006, str. 327–328). Pravilan izgovor i intonaciju kod dece moguće je i podsticati putem ritmičkih igara, a u tu svrhu je korisna obrada brojalica različitog sadržaja i vrste. Zbog svega navedenog neophodno je sagledati i odlike razvoja ritmičkih sposobnosti dece predškolskog i ranog školskog uzrasta, uz nezaobilazne brojalice.

Muzika, pokret, ritmičke sposobnosti, brojalice

Prirodna potreba za ritmom i kretanjem prisutna je kod svakog zdravog deteta predškolskog i ranog školskog uzrasta. Smenom različitih aktivnosti u procesu učenja, koje treba da se odvija najviše kroz igru na pomenutom uzrastu, deca usvajaju različite sadržaje. Muzika igračkog karaktera dovoljan je podsticaj detetu za ritmizovani pokret (igra je praćena pokretima, ritmom). Usklađenost muzike i pokreta detetu stvara osećaj zadovoljstva, razvijanje slobode izražavanja, sigurnosti i samopouzdanja. Ne zanemarujući vrednost i koristi igara sa pravilima, ako akcenat stavimo na muzičku kreativnost, igre slobodnim oblicima pokreta

u prednosti su nad igrama sa pravilima kod dece predškolskog uzrasta. Vaspitači/učitelji tokom rada sa decom treba da procene sposobnosti svakog deteta za usklađivanje muzike i pokreta. Deci koja imaju teškoće u veštini oblikovanja pokreta uz muziku treba dati druge zadatke, primerene njihovim mogućnostima (npr. jednostavni ritam u trajanju jedinice brojanja izvođen na ritmičkim instrumentima Orfovog instrumentarijuma) (Carl Orff), a da, pritom, i dalje učestvuju u zajedničkom izvođenju, zbog čega su brojalice i izuzetno značajne za zajedničko izvođenje. Razvijanje slušne percepcije putem brojalica u integraciji je sa pokretom i ritmom (Velički, 2006). Prema tome, brojalice su sredstvo za razvijanje ritma, a koji je u vezi sa motorikom, sluhom, kinestetičkom osetljivošću, kao i pokretom. Deca predškolskog i ranog školskog uzrasta ritmičke obrasce mogu demonstrirati na više, već pomenutih, načina, ali i upotrebom instrumenata Orfova instrumentarijuma. Darko Ratković ukazuje na značaj i mogućnosti korišćenja pomenutih instrumenata u razrednoj nastavi (do trećeg razreda) čime se podstiče razvoj ritmičkih sposobnosti uz stvaranje pogodne socijalne i emocionalne klime u odeljenju i priprema za proces muzičkog opismenjavanja (Ratković, 2011). Ritam, kao komponentu muzičkih sposobnosti, istraživači su različito tumačili i definisali. Iako se ritam (grč. *rhythmos* – *rheo* = tečem) najčešće definiše kao nizanje zvukova, tonova različitog trajanja, moguće je da se muzički tok odvija u ravnomernom ritmu, tj. u trajnom pulsiranju jednakih ritmičkih vrednosti (Despić, 1997). Prema Zorislavi Vasiljević elementi ritmičkih sposobnosti su: „sposobnost održavanja ravnomernog pulsa i sposobnost grupisanja udara; sposobnost adaptacije prema datom tempu; sposobnost za opažanje i izvođenje različitih ritmičkih vrsta; sposobnost za agogičko nijansiranje i sposobnost za polifono praćenje različitih ritmičkih odnosa između glasova“ (Vasiljević, 2000, str. 172). Autorka ističe da je za vaspitače/učitelje značajno poznavanje karakteristika ritma šireg regiona, a ne samo podneblja čije su ritmove „nasledili“ (ibidem, 2000). Muzičkom osposobljavanju studenata na studijskim programima za obrazovanje vaspitača i učitelja treba posvetiti posebnu pažnju. Od njihove kompetentnosti u velikoj meri će zavisiti muzičko obrazovanje dece, a u skladu s tim i razvoj njihovih ritmičkih sposobnosti. Identifikovanje ritmičkih sposobnosti dece treba izvršiti na poznatim ritmičkim obrascima podneblja ispitanika, a kasnije ih upoznavati i sa ritmovima drugih kultura i naroda razvijajući ove sposobnosti.

Prilozi: Primeri brojalica

Na osnovu svega navedenog, osmišljenim i predstavljenim primerima brojalica (uz predloge igara) ukazujemo na višestruki značaj primene, usvajanja, realizacije (ili reprodukcije) ovog oblika u razvojnim fazama dece predškolskog i ranog školskog uzrasta. Brojalice koje slede studentima mogu poslužiti kao primeri za razvijanje sopstvenih potencijala potrebnih za realizaciju programa Muzičkog vaspitanja/Muzičke kulture, a vaspitačima/učiteljima kao novi sadržaj kojim se može „osvežiti“ profesionalna delatnost.

Iako su *igre sa pravilima*, sa zahtevima ujednačenih kretanja, od koristi (prvenstveno za razvoj ritmičkih sposobnosti), cilj nam je da se u ovim igrama ne zanemari individualna kreativnost pojedinca jer u *igramu sa pravilima* potrebno je da deca sve rade zajedno. Korisno bi bilo oslušivati i pratiti dečje komentare, ideje za osmišljavanje pokreta i učiti brojalice prepuštajući deci brojne kreacije. Trebalo bi izbegavati „dril“ ili bilo kakvo stereotipno usvajanje pokreta ili igre.

Primer 1

Zeka i kornjača

Ozrenka Bjelobrč Babić

Tr - či, tr - či ze - ka, ni - je pi - o mle - ka, ze - ka ku - pus je - de, na tra - vu on se - de.
Kor - nja - ča je spo - ra, ho - dat' ta - ko mo - ra, ne - ma o - na bri - ga, vo - li da se i - gra.

Opis igre: Vaspitač/učitelj povede razgovor sa decom o vrstama životinja. Pita ih: „Koje se životinje kreću brzo, a koje sporo?“ Tako ih postupno uvodi u sadržaj basne „Zeka i kornjača“. Nakon ispričane basne deca izvode brojalicu „Zeka i kornjača“. Vaspitač/učitelj svira ritmičke motive brzo i sporo, a deca su, u skladu sa tempom, u ulozi zečeva i kornjača.

Napomena: Obradom ove i narednih brojalica ostvaruje se korelacija nastavnih aktivnosti/ nastavnih sadržaja Srpskog jezika, Muzičkog vaspitanja/Muzičke kulture i Fizičkog vaspitanja. Brojalica „Zeka i kornjača“ je kao primer predstavljena i grafički. Vaspitači/učitelji mogu samostalno ili sa decom uraditi simbolički prikaz svih ostalih notno zabeleženih brojalica (usklađenih sa literarnim i notnim tekstom ovih brojalica).

Primer 2

Zeka i kornjača

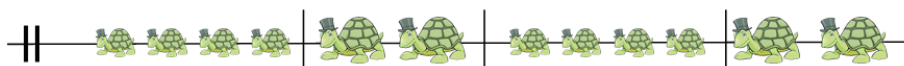
Ozrenka Bjelobrč Babić

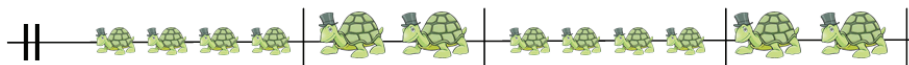
Tr - či, tr - či ze - ka, ni - je pi - o mle - ka,

ze - ka ku - pus je - de, na tra - vu on se - de.

Kor - nja - ča je spo - ra, ho - dat' ta - ko mo - ra,

ne - ma o - na bri - ga, vo - li da - se i - gra.

Primer 3

Zanimanja

Ozrenka Bjelobrck Babić

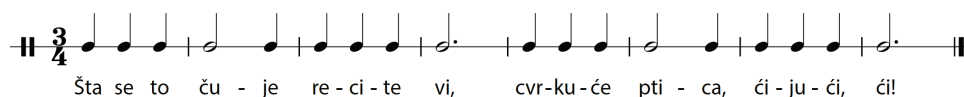
Ja ću bi - ti pe - kar, i - li mo - žda le - kar, mle - kar, a - po - te - kar,
mo - žeš bi - ti ti. Haj - de - mo se ig - ra - ti sa - da re - dom svi.

Opis igre: Vaspitač/učitelj sa decom razgovara o vrstama zanimanja. Deca navode zanimanja koja poznaju. Sedaju u krug i uče brojalicu „Zanimanja“. Izvođenje brojalice poželjno je podsticati glumom, gde su deca u ulogama navedenih zanimanja u brojalici. Brojalicu izvode pljeskanjem i udarom dlana o dlan.

Primer 4

Šta se to čuje?

Ozrenka Bjelobrck Babić

Šta se to ču - je re - ci - te vi, cvr - ku - će pti - ca, či - ju - či, či!

Opis igre: Jedno dete skriveno (udaljeno) od grupe imitira ptičiji cvrkut na ćurliku. Deca u grupi pljeskanjem ruke od ruku izvode brojalicu „Šta se to čuje“. Deca uvežbavaju ritam brojalice. Duvanjem u ćurlik svako dete oponaša cvrkut ptica.

Primer 5

Kuda ideš?

Ozrenka Bjelobrck Babić

Go - re, do - le, le - vo, des - no, ku - da i - deš ti?
Na ko - ju ćeš stra - nu sve - ta, sad po - ka - ži ti.
Da i - de - mo i mi br - zo, br - zo sa - da svi.
Is - tok, za - pad, se - ver jug____ bu - di pra - vi drug.

Opis igre: Jedno dete (dobrovoljac) hoda po sobi/učionici i glumi da ne zna gde se kreće. Ostala deca, formirajući vozić, izvode brojalicu. Koračaju u mestu u ritmu brojalice i rukama pokazuju šta je gore (podizuju obe ruke gore), a šta dole (spuštaju obe ruke dole). Nakon toga, pokretima ruku (takođe u ritmu brojalice) pokazuju smer levo i desno, te

strane sveta. Igra je veoma korisna i zabavna, a njome se postižu važni vaspitno-obrazovni ciljevi. Može se izvoditi korišćenjem ritmičkih instrumenata Orfovog instrumentarijuma.

Napomena: Brojalicom se postiže korelacija aktivnosti/nastavnih sadržaja Muzičkog vaspitanja/Muzičke kulture, Fizičkog vaspitanja, Srpskog jezika i Poznavanja prirode i društva.

Primer 6

Kreda i meda

Ozrenka Bjelobrck Babić

I - ma je - dna kre - da, njo - me pi - še me - da,
me - da u - či slo - va, čik po - go - di ko - ja.

Opis igre: Grupa izabere dete koje će biti u ulozi mede koji uči slova. To se dete maskira u medu. Kredom na tabli meda piše slovo (slova) po vlastitom izboru. Dok deca uvežbavaju ritam brojalice, pojedinačno odgovaraju na pitanje vaspitača/učitelja: Koje je meda slovo napisao na tabli?

Napomena: Ovom brojalicom postiže se korelacija nastavnih sadržaja Srpskog jezika i Muzičkog vaspitanja/Muzičke kulture.

Zaključak

Brojne su prednosti koje obrada brojalica donosi: razvoj govora i govorne kreativnosti, podsticanje učenja stranih jezika, razvijanje komunikacijskih sposobnosti, emocionalno i socijalno sazrevanje, podsticanje kulturne osveštenosti, razvijanje etičkih i moralnih vrednosti, upoznavanje sa sadržajima prirode i društva. Pri izboru brojalica neophodno je posvetiti pažnju psihofizičkom razvoju dece, odnosno prilagoditi izabrane brojalice njihovom uzrastu. Predstavljeni primeri brojalica (uz opis igre) samo su neki od primera koji se mogu koristiti u cilju razvijanja ritmičkih i govornih sposobnosti dece, kao i sa ciljem podsticanja motivacije i oslobađanja vaspitača/učitelja da samostalno osmisle brojalice slične težine (u dvodelu sa slogovima istog i različitog trajanja, u trodelu, kao i u četvorodelnom ritmičkom obrascu). Na taj način u prilici su da razvijaju vlastitu kreativnost, ali i kreativnost dece sa kojom rade. Časovi stvaralaštva ispunjeni improvizacijom, pokretom i muzikom pozitivno deluju na emocionalno stanje deteta što podstiče govorne sposobnosti. Saradnjom roditelja i vaspitača/učitelja podstiče se razvoj celokupne ličnosti svakog deteta, zbog čega je neophodno stvoriti dobre uslove. Zbog svega navedenog, budućim vaspitačima/učiteljima potrebno je omogućiti kvalitetno sticanje znanja i veština tokom studija i postupno ih uvoditi u praktičan rad. Njihova osposobljenost evidentna je i u metodičkoj korelaciji, odnosno integraciji nastavnih sadržaja, predmeta razredne nastave, prvenstveno Muzičke kulture, Fizičkog vaspitanja, Srpskog jezika i Poznavanja prirode i Poznavanja društva, a u čemu im brojalice mogu dodatno pomoći.

Literatura / References

- Despić, D. (1997). *Teorija muzike*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Doyle, P. (1993). Fremdsprachenerziehung in der Grundschule. *Zeitschrift für Fremdsprachenforschung*, 4(1), 48–90.
- Enciklopedijski rječnik pedagogije*. (1963). Zagreb: Matica hrvatska.
- Ivanović, N. (2008). Participation musique - razvojna uloga muzike u obrazovanju. *Inovacije u nastavi*, 21(3), 69–74.
- Nastavni plan i program za osnovno obrazovanje i vaspitanje*. (2014). Istočno Sarajevo: Ministarstvo prosvjete i kulture – Republički pedagoški zavod – Zavod za udžbenike i nastavna sredstva. Preuzeto sa <http://www.rpz-rs.org> 2016 Oct 27.
- Milenković, S. (2006). *Metodika razvoja govora*. Sremska Mitrovica: Viša škola za obrazovanje vaspitača.
- Milenković, S. & Dragojević, B. (2009). Korelacija razvoja govora i muzičkog vaspitanja. *Norma*, 14(1), 103–110.
- Milić, I. M. (2010). Motivacija učenika kao predispozicija uspješne nastave muzičke kulture učenika mlađih razreda osnovne škole. *Uzdаница*, 7(1), 163–171.
- Milijević, S. (2015). Brojalice u funkciji razvoja govora i govornog izražavanja. *Naša škola, časopis za teoriju i praksu vaspitanja i obrazovanja*, 76(1), 37–53.
- Pedagoški leksikon*. (1996). Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Proleksis enciklopedija – prva hrvatska opća i nacionalna online enciklopedija*. (2013). Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Preuzeto sa <http://proleksis.lzmk.hr/> 2016 Oct 10.
- Ratković, D. (2011). Primjena instrumenata u prvoj trijadi osnovne škole. *Riječ prosvjete*, 1, 137–152.
- Silić, A. (2007). Stvaranje poticajnog okruženja u dječjem vrtiću za komunikaciju na stranome jeziku. *Odgojne znanosti*, 9(2), 67–84.
- Spasojević, P., Pribišev Beleslin, T. & Nikolić, S. (2007). *Program predškolskog vaspitanja i obrazovanja*. Istočno Sarajevo: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva. Preuzeto sa http://www.rpz-rs.org/sajt/doc/file/web_portal/05/5.1/Program%20predskolskog%20vaspitanja%20i%20obrazovanja.pdf 2016 Nov 4.
- Vasiljević, Z. M. (2000). *Metodika muzičke pismenosti*. Beograd: Univerzitet umetnosti.
- Velički, D. (2006). Ritam i pokret u ranom učenju njemačkog jezika. *Metodika – časopis za teoriju i praksu metodikâ u predškolskom odgoju, školskoj i visokoškolskoj izobrazbi*, 7(13), 327–335. Preuzeto sa <http://hrcak.srce.hr/26968> 2016 Oct 10.
- Velički, V. (2009). Poticanje govora u kontekstu zadovoljenja dječjih potreba u suvremenom dječjem vrtiću. *Metodika – časopis za teoriju i praksu metodikâ u predškolskom odgoju, školskoj i visokoškolskoj izobrazbi*, 10(18), 80–91. Preuzeto sa <http://hrcak.srce.hr/40817> 2016 Oct 12.
- Wilson, F. R. (1998). *The Hand. How Its Use Shapes the Brain, Language and Human Culture*. New York: Vintage Books.

Professional Paper
Artical language: Serbian

RHYMES IN THE DEVELOPMENT OF RHYTHMIC AND SPEAKING SKILLS OF PRESCHOOL AND EARLY SCHOOL AGE

Ozrenka Bjelobrk Babić

University of Banja Luka, Faculty of Philosophy, Republic of Bosnia and Herzegovina

Summary

The paper discusses the concept, definition and classification of nursery rhymes, and how they are processed. Rhymes are „short children's songs that serve to counting children at play, which at the same time can be very suitable for developing a sense of rhythm“ (*Pedagogical Lexicon*, 1996, pp. 56). There are several types of nursery rhymes and their classification according to different criteria. They can be classified according to form and content, as well as whether their authors are children or adults. The criterion of understanding classifies them into rhymes rational sense, irrational - meaningless, and rhymes with a partial sense (see examples of rhymes at Milenkovic & Dragojevic, 2009). According to an embodiment - the musical component rhymes are classified in the speaking which develops a sense of rhythm and sung, whose melodic movement of the highest in the fourth volume. Treatment begins with teaching nursery rhymes by ear, then the symbols represents the rhythm of nursery rhymes (phases with the adoption rhymes see at: Milenkovic & Dragojevic, 2009). In addition to this term in the literature can be found other names for the same name forms: counting, beads, classifying. There are many advantages that rhymes processing brings: the development of speech and speech creativity, encourage foreign language learning, developing communication skills, emotional and social maturation, encouraging cultural awareness, developing ethical and moral values, exploring the contents of nature and society. In selecting the nursery rhymes, it is necessary to pay attention to mental and physical development of children and to adjust the selected rhymes to their age. The paper presents the characteristics of rhythmic development and speaking skills of preschool and early school age. To this end are designed examples rhythmic rhymes and pointed to the need for interdisciplinary nature of the teaching subjects, and the correlation of teaching Serbian language, the Music Education / Music Culture and Physical Education. It is emphasized the role of educators / teachers, as well as the need for quality training of students in the study programs for the education of educators and teachers for the organization and implementation of focused activities that will develop the mentioned abilities in children.

Keywords: rhymes, development, rhythmic skills, speaking skills.

Datum prijema članka / Paper received on: 15.12.2016.

Datum dostavljanja ispravki rukopisa / Manuscript corrections submitted on: 05. 01. 2017.

Datum konačnog prihvatanja članka za objavljivanje / Paper accepted for publishing on: 08. 01. 2017.

© 2017 Autor. Objavio Artefact (<http://www.artf.ni.ac.rs/index.php/casopis-arteffect/>).

Ovo je članak otvorenog pristupa i distribuira se u skladu sa Creative Commons licencom (<http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/rs/>).

© 2017 The Author. Published by Artefact (<http://www.artf.ni.ac.rs/index.php/casopis-arteffect/>). This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution license (<http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/rs/>).

